

ВІДГУК

офіційного опонента

Лісовця Олега Васильовича

на дисертаційну роботу Шульги Юлії Сергіївни

Виховна робота з учнівською молоддю в релігійних організаціях

Польщі та України»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії

з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка

за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки

Актуальність теми дослідження. У контексті глибоких трансформацій усіх сфер суспільного життя в Україні, особливої актуальності набуває вивчення та критичне осмислення позитивного європейського досвіду духовно-морального виховання молоді. Зміни суспільних пріоритетів, потреба в зміцненні національної ідентичності та формуванні стійких моральних орієнтирів зумовлюють необхідність розгляду тих підходів і практик, які ефективно зарекомендували себе в країнах Європейського Союзу. У цьому річизці виховна діяльність релігійних організацій постає важливим компонентом формування світоглядних позицій та громадянських цінностей учнівської молоді. Порівняльний аналіз виховних моделей, що використовуються в релігійних організаціях Польщі та України, має не лише наукове, а й значне практичне значення, оскільки дозволяє виявити ефективні підходи, адаптувати їх до українських реалій та уникнути системних помилок у процесі модернізації національної виховної політики. Вивчення польського досвіду, що характеризується розвиненою співпрацею релігійних організацій із молодіжними спільнотами, відкриває можливість творчого використання цих напрацювань в Україні з урахуванням її соціокультурної специфіки.

Актуальність досліджуваної проблеми посилюється необхідністю розв'язання низки суперечностей між: зростаючою потребою сучасного суспільства в духовно зрілих, морально відповідальних та соціально активних громадянах та недостатнім теоретичним осмисленням ролі релігійних організацій у вихованні учнівської молоді науково-педагогічною спільнотою; наявністю значного історичного й сучасного досвіду виховної діяльності релігійних організацій Польщі й України та браком системних досліджень і механізмів його порівняльного аналізу й адаптації до сучасних умов; необхідністю вдосконалення виховної роботи з учнівською молоддю в Україні з урахуванням позитивного польського досвіду та недостатньою

розробленістю рекомендацій, що забезпечують ефективне використання цих здобутків у практиці українських освітніх і релігійних організацій.

Наукова новизна результатів дослідження полягає в тому, що вперше у вітчизняній педагогічній науці цілісно з'ясовано теоретичні та організаційно-педагогічні засади виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України; висвітлено сутність феномену виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України як предмету науково-педагогічних досліджень; окреслено концептуальні та історичні засади виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України; охарактеризовано нормативні та організаційні засади виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України; обґрунтовано змістово-методичні засади виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України; визначено можливості використання позитивного польського досвіду виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних та освітніх організаціях України й розроблено відповідні рекомендації, які можуть бути імплементовані на державному, локальному та інституційному рівнях.

Ступінь обґрунтованості наукових висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації. Аналіз тексту дисертації та ретельне вивчення публікацій Шульги Ю. С. надають підстави для висновку щодо наукової обґрунтованості й достовірності отриманих результатів. Крім того, цей аналіз дозволяє стверджувати, що здобувачка належним чином володіє теоретичними аспектами вирішення наукового завдання та використовує комплекс методів дослідження.

Детальне вивчення наукової літератури надало можливість Шульзі Ю. С. переконливо висвітлити сутність основних понять: «виховання», «виховна робота», «духовно-моральне виховання», «релігійна організація», «виховна робота з учнівською молоддю в релігійних організаціях» тощо.

Обґрунтованість наукових положень та висновків цієї дисертаційної роботи, які ґрунтуються на сучасних досягненнях у галузі порівняльної педагогіки, не викликає сумнівів. Серед використаних дисертанткою методів дослідження варто зазначити загальнонаукові методи – аналіз, синтез, порівняння, узагальнення, систематизація – для опрацювання науково-педагогічної літератури з проблем виховання учнівської молоді в релігійних організаціях Польщі та України; конкретно наукові: системний аналіз, що уможливив установлення взаємозв'язків між складовими виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України як цілісного культурно-освітнього феномену; термінологічний

аналіз – сприяв виявленню сутнісних характеристик ключових понять дослідження; історико-генетичний і ретроспективний аналіз, що дозволив окреслити історичні засади виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України; метод екстраполяції, за допомогою якого було визначено можливості використання позитивного польського досвіду виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних та освітніх організаціях України; емпіричні – бесіди та Е-листування з фахівцями в досліджуваній сфері.

Достовірність проведеного дослідження була забезпечена чітким алгоритмом дій, достатнім часом для апробації та оптимальним вибором використаних методів. Обрані сучасні методи дослідження виявилися інформативними та відповідними для реальної картини відображення поставленої мети.

Основні результати дослідження були опубліковані в 16 наукових публікаціях, серед яких 15 одноосібних, із яких 1 розділ закордонної колективної монографії, 4 статті в наукових фахових виданнях України, 1 стаття в закордонному виданні, 10 праць апробаційного характеру.

Значення для науки і практики одержаних результатів. Праця Шульги Ю. С. має суттєве практичне значення, оскільки отримані результати є відповідно обґрунтованими, успішно апробованими та впровадженими в систему вищої освіти. Основні наукові висновки дисертації можуть бути використані у процесі формування державної освітньої політики в означеному аспекті, розроблення методичного забезпечення процесу виховної роботи з учнівською молоді, викладання лекційних та практичних занять для здобувачів освіти першого, другого та третього рівнів вищої освіти педагогічних закладів вищої освіти. Матеріали дослідження, а також джерельна база будуть корисними в подальших наукових пошуках у відповідних галузях наукового знання, освітньому процесі закладів освіти тощо.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність. Структура дисертації включає анотації українською та англійською мовами, вступ, три розділи, логічно пов'язані між собою, висновки до кожного розділу, загальні висновки, список використаних джерел (зазначено 179 найменувань, із яких 56 – іноземними мовами) і додатки. Загальний обсяг дисертації становить 201 сторінку, при цьому основний матеріал розгорнутий на 160 сторінках. Робота містить 7 таблиць та 3 рисунки. Зміст дисертації докладно висвітлює ключові аспекти дослідження й відповідає визначеній меті та поставленим завданням.

Науковий апарат роботи добре визначений, а об'єкт, предмет та мета дослідження, зазначені у вступі, відповідають темі. У вступі розглянуті наукова новизна, практичне значення, результати апробації та впровадження. Комплекс використаних методів дослідження, який об'єднує загальнонаукові, конкретно наукові та емпіричні методи дослідження, є гармонійним для досягнення наукового пошуку.

У першому розділі висвітлено стан розробленості проблеми дослідження, окреслено концептуальні та історичні засади виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України.

У другому розділі окреслено нормативні, організаційні та змістово-методичні засади виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України.

У третьому розділі визначено можливості використання позитивного польського досвіду виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях України.

Загальні й розділові висновки логічні та аргументовані, відображають результати і завдання дослідження, підтверджуючи досягнення визначеної мети.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації. Поряд із позитивною оцінкою дисертації Шульги Ю. С., вважаємо за необхідне зазначити деякі дискусійні положення, а також висловити окремі побажання, які мають рекомендаційний характер:

роль історичних, демографічних та політичних умов у проведенні виховної роботи з учнівською молоддю в релігійних організаціях досліджуваних авторкою країн окреслена узагальнено й могла б бути розкрита через ширший порівняльний контекст;

у деяких підрозділах (напр., 2.2) польський досвід подано більш детально, ніж український, що створює певний дисбаланс порівняльного аналізу;

3) у дисертації майже не висвітлено, яким чином релігійні організації співпрацюють із закладами позашкільної освіти (центрами творчості, молодіжними клубами тощо), хоча саме ці структури часто є ключовими партнерами у виховній роботі з учнівською молоддю;

4) на нашу думку, підвищенню наочності результатів порівняльного аналізу й посиленню аргументованості дослідження сприяла би наявність у тексті дисертації та/або в додатках порівняльних таблиць з відображенням відмінностей і спільних рис виховної роботи релігійних організацій Польщі та України.

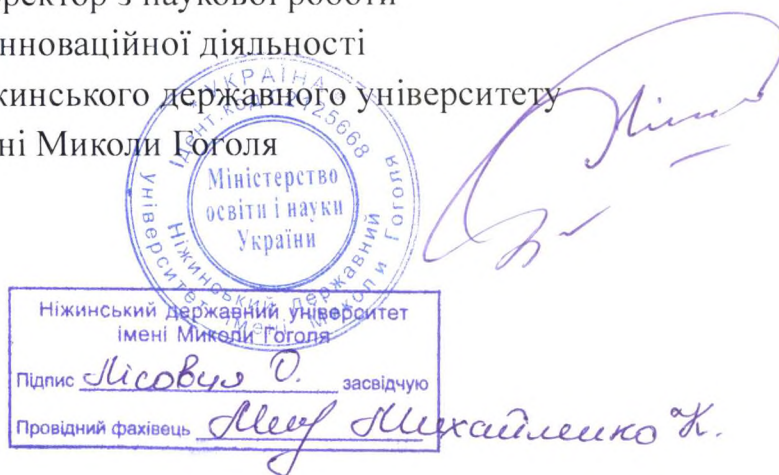
Утім, зазначені зауваження, рекомендації і побажання не знижують загального позитивного враження від дисертаційного дослідження Шульги Ю. С. і можуть бути предметом для наукової дискусії.

Дані про відсутність текстових запозичень та порушення академічної доброчесності. Під час вивчення дисертаційної роботи порушень академічної доброчесності не виявлено.

Висновок. Аналіз дисертації та опублікованих праць дає підстави для висновку про те, що дослідження Шульги Юлії Сергіївни «Виховна робота з учнівською молоддю в релігійних організаціях Польщі та України» є самостійно виконаною завершеною науковою працею, яка має наукову новизну, теоретичне і практичне значення для педагогічної науки і практики. Дисертація відповідає вимогам «Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії» (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44 зі змінами), а її авторка, Шульга Юлія Сергіївна, заслуговує на присудження наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 011 Освітні, педагогічні науки галузі знань 01 Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор педагогічних наук, професор,
проректор з наукової роботи
та інноваційної діяльності
Ніжинського державного університету
імені Миколи Гоголя

Олег ЛІСОВЕЦЬ